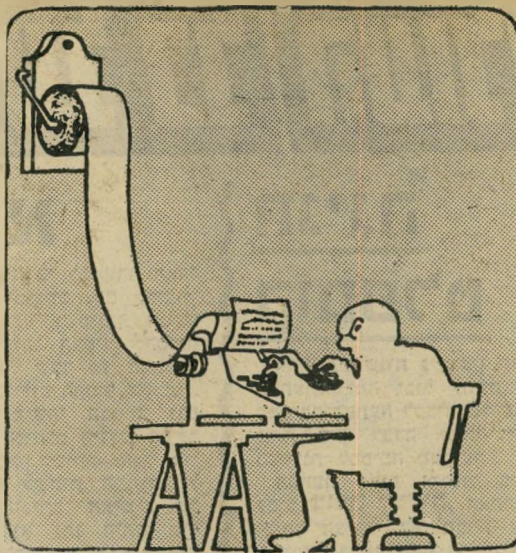

מנימת הריאליזם הסוציאליסטי שהוא היה מנושאי דיגלה, זמן הביורוקרטיה שהוא אחד מגידוליה, והוא עזר בדמותו של היינץ לשם התמודדות עם הביורוקרטיה שממנה ניוונה עוצמתו הסיפרותית משך יותר מ-20 שנים.

את תהליך שחיקתו האידיאית, והתאמתו לשינויים הטופוגרפיים בנוף התרבותי בארץ, ניתן ללמוד מתוך דברים שנשא מגד וקבע בתקופות שונות של חי המדינה וחיו בקיבה, כאחד מבכירי עסקנות התרבות שלה. עוד לא נדמו רעמי התותחים של מלחמת 48, כתב אהרון מגד בבשער (28.7.49), ביטאון מס' באותה עת: "אין למיפלגה כשלנו וכות לצוות על אמנות, אולם חיבתה לכוננה, כי ליצירה האמנותית יש ערך הכרתי..." וכעבור שנתיים, פירסם בגיליון מס' 1 של משא הנחיות אידיאולוגיות כמשימותיה של הסיפרות העיברית:

"...יצירתנו לוקה ברוון ואין בה כדי לספק צרכיה ותביעותיה של תנועה גדולה האפורה כולה לבניון ולמאבק; אין היא גורם רכימישקל פקודים הבניון והמאבק ואין היא כפחית עלייה לחיים ולהווה; אין היא נחלת השכבות העממיות, הפועל, המתיישב, החייל, ומשום כך, ומשום הפגמים בתכניה ובצורותיה — פרם הפכה גורם חברתי..."

"...נועד לסיפרות תפקוד חברתי — הייבום אנו כביקורת העצמית הקולקטיבית, ששותפים לה יהיו אחים — לעיון ואחים לחברה שמתוכה ומקרקעה ובשם ייעודיה לנו עושים כל מה שאנו עושים, ובכלל זה — גם יוצרים את יצירתנו האמנותית... התלהלות של בתיקפה או הזדמרות של פארקים (אם כפרוזה ואם כחרוז) בתיקפה של בנייה ושל כיבוש — היא נקיטת עמדה לבנייה ולכיבוש. השתררות על מנעמיה החיים כימים של רעב, משמעה — כוון לרעבים. השקפה זו על האמנות נתבשה גיבוש ייארוט כהילכות הריאליזם והריאליזם הסוציאליסטי." כל מטבעות הלשון הללו נלקחו מתוך מילונו של ז'דאנוב, אבי הוידאנוביזם. וממשיך אהרון מגד: "את מיציות הריאליזם הסוציא-

ליסטי — אם הן מקובלות עלינו — יש לתרגם לעיברית, כלומר, לשפת המציאות שבה ומתוכה ולמענה צימחת יצירתנו..." ואכן, יצירתו של מגד צומחת לה מתוך: "כחיותנו אנשי תנועה של שיחרור לאומי וחברתי, הננו חלק ממערכה אנושית גדולה המקיפה את העולם כולו. להפיכת המישטר הקיים, להקמת חברה קומוניסטית. על כן שילוב גורלנו כאן עם גורל הקריאני הלוחם, הסיני המשוהרר, הכושי הנדכא..."

מגד המחיש באותה עת את ייעודו הפוליטרוקי,

ומנע במשא פירסום תגובות המגנות את מישפטי-פראג. במקביל לכך מנע פירסום שירים של עמיתו ואחרים. בטענה שהינם ניהיליסטיים ומשוללים אור חיובי כלשהו. ואילו היום ניוון מגד עצמו מהפרשות הניהיליזם של סופרים אחרים, שאותם דחה באותה עת.

ב-1964, בוועידת אגודת-הסופרים, נשא מגד דברים, שבהם כפר בשותפות הקומוניסטית של הסיפרות העיברית עם הקוריאנים, הסינים, הכושים וכל שאר הנדכאים, וניסה להגדיר בציטוט מטעם דויד פרישמן את בעיות הסופר בחברה הישראלית: "כפיטופטי מילים וכמליצות נפוחות ובמילים זרות באים סופרינו אל קהל ערת ישראל וממטממים את ליבו ומביאים עתה ענו אל מחיו..." צחוק הגורל הוא שכעבור 13 שנים, בהיינץ ובנו והרוח הרעה, מביא מגד יותר, "פיטופטי מילים ומליצות נפוחות ומילים זרות..." מאשר סופר עיברי כלשהו במהלך עשר השנים האחרונות.

ובהמשך דבריו ב-1964 שואל מגד: "איך קרה שאין צעקה בסיפרות, צעקת כאב אי צעקת חרדה אי צעקת ייאוש, או צעקת מלחמה? או אפילו כאב חולה, שחפץ ספוג ליחה ורם, כמו בסיפורי גנסיין ובשירי פוגל? איך קרה שנכתבים כל-כך הרבה דברים שהם תרגילי כישרון בלבד — התעמלות — לעיתים מרהיבה מאוד — של שירי היכולת, הירע, המכניקה, יצרי-הראווה, סיפורים של מה לי נפקה ומה לי נפקה מינה..." וכדי לבחון את הפער בין ההגדרות לבין המציאות הסיפרותית של אהרון מגד, יש לצטט את אשר כתבה באותה תקופה הגברת דיקלה גולומב על סיפורו החי על החת, והישותה את גיבורו: "למין גיבור של יורים (אכסודוס)" או גרוע מזה" (אחות, אפריל 1965). משך 20 שנים אימץ לעצמו מגד, כסופר, את שתי השלילות הגדולות שלו: הניהיליזם (הפרימיטיבי) ג'מילים זרות ומליצות נפוחות" שאותן הוא מערביל ב"שירי יכולת, טכניקה, יצרי-ראווה" ומלאה את הקורא העיברי בספריו, ומעיק על קופת המדינה במענקים שזו מעיפה עליו כפי שהפריץ מרעיק עצמות משומנות על כלבו.

תולעי תרבות

גלאיוס גרפומנוס

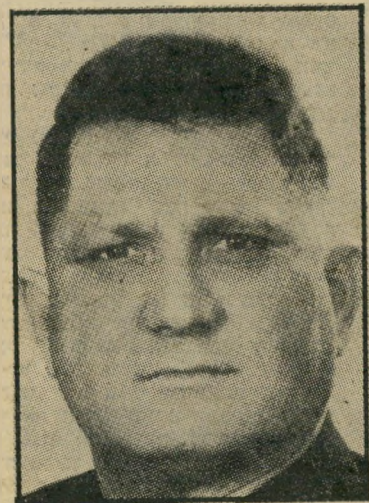
אנתולוגיה מודרנית

זמן מושאל

מאת: אינגבורג באכמן

מכל הקולטורוס שקולטר בשנת תש"ח, מצוי אחדוס, שמנמוס, שנולד מטבע-עריאתו לשמש כחתית לדיסאסטרוס הקולטוראלי של בני-דורו. גלאיוס גרפומנוס התרועע עם משוררים רבים, עד שהחל להזיע שירה כחום היום בינות למיקדשי הבטחון.

משך שנים רבות לא נחשב גלאיוס בין עדת מושכי-העט, וקירבתו האחת לשירה היתה בכך, שמשוררים רבים חמדו את עורו העבות שישמש קלף לקולמוסיהם. יום אחד גונבה לאונו השמועה כי זויר העיר חיפה, אבוס הושוט, הקים היכלות-שיש למושכי-עט ולסופרי-סחם, שנועדו לרוממו ולפארו מעם. גלאיוס גרפומנוס הטיל לשון חרוצה וארוכה לעבר מרקוליס החיפאי, וזכה בהיכל-שיש מטעמו.

בנימין גדאי
שיר ארס

אחירת השיש החיפאי הביאה אותו כי לילות להזות הזיות פרועות על סדום סיטי, והעלו בפיתתו את הגרפומן שהסתר במעמקי גופו, עד שזה החל לסובב כרוז בדמו הפרוץ לכל חרוז, כדם קורב נות-אדם הניצלים על זרעות המולך. כך סבא גלאיוס גרפומנוס וישרון ויבעט ב- עצמו, עד בא קבס המילים לגרונו. שום כוח באימפריה לא ניחן בכוח לעצור אותו מלחבר את המילים ולהעלותן על הקלף. והמילים פרחו כיונים באוויר, בלשון ש- גלאיוס גרפומנוס המציא לעצמו וקרא שמה בישראל: ארמטיגית, ובעזרתה היה מורח על קפה הפוך נטול הל את שירי הארס לבני-דורו, מבלי להמית איש מהם. כך פיטס והתעצם והתגדל והתקדש בני מינוס גלאיוס גרפומנוס, עד שגופו עבה ממידוי היכלי-השיש החיפאי, ויעברי חלק מגאוותו לירושלים.

ימים נקפו, והתוות הללקת כיסו על הארס, ולימים התאבד שר-השיכונוס, והמתיק את גולות מותו, וכתב בחרט-אש על עמודו הצהוב בית נוסף בשירי ההלל על בני-דורו, עד שצוה הניר הסמיק מן האופן שבו גיים גלאיוס גרפומנוס את פלוטארך, קאטו ואחרים, תוך שהוא נוהג כטריבונאל של עם. אלא שקוראי פתשגניו של גלאיוס לא בלעו את הפיתיון בנקל, ואחד מהם אף טרח והגיב על דיברי המוכית, וכתב במערב (9.1.77) את פתשגן התשובה הרציב:

"בימים שבהם בודקת העיתונות בציציותיהם של פרנסי הציבור ומטיפה בשער לטוהר מידותיהם של קטנים וגדולים נראה מאמרו של ג. בנימין (שר ומוסר)", מעריב של שבת (31.12.76), כחריגה מן הטעם הטוב.

"כל ברידעת יודע שעולם כמנהגו נוהג והקורבים לשררה שהינם ממנה. אלא שמר גלאי מלמדנו שלא רק שכן הוא נוהג שבעולם אלא כך ראוי שיהנה. אילו לא נהגו כך שרים ושועי ארץ, כי אז כמילצות נחשבו. ולא עוד אלא בדידו של מר גלאי הוזה עוברד: שבע שנים נתיגע למצוא לו דירה בירושלים עד שסייע בידו מר עופר, ובהרף-עין זכה גם בדירה וגם בהלוואה נוחה.

"דומה שבכל מיקרה יש פסול בהתערבותו האישית של שר לטובתו של אדם קרוב לו, אולם הדבר חמור שביעתיים כשאותו אדם הוא עיתונאי, הגומל לו למחרת בדיברי סניגוריה מעל דפי העיתון. מה ראה מר גלאי להתפאר בכך?"

דב סמט

* ב"שיר-ארס לבני-דורו" הנחשב כסנונית המבשרת את הגעונות בשירת דור תש"ח, עוד בתקופה שבה זו נסתה לעבר הריאליזם-הסוציאליסטי נוסח סטאלין, כותב בנימין גלאי, באמית בלתי יור עיברי, בין השאר: "ברא נא לך, כת אבומי-העין / מאה גוויות לנפש האחת — / קובר-תרמיד לכל תני השמיים: / גלעז — למוזדת — ויך..."

ימים קשים באים. עכשיו בקריאה חוזרת מתעצם לו הזמן המושאל ונראה באופק

ובקרוב יהא עליך להתיר את נעליך ולנהוג במיצעד בחזרה את הכלבים. מאחר שמעי הדג רוטטים ברוח. הקיטניות בוהקות בנוגה רפה. מבטך תוהה בערפל:

עכשיו בקריאה חוזרת מתעצם לו הזמן המושאל ונראה באופק.

שם הרחק בחול טובעת לה יקירתך, מניפה את שערך הזורם, ואתה עוצר בעדה באמצע, פוקד עליה לשתוק, מוצא אותה כבת-תמותה הנכונה לחלק את חייה אחרי כל חיבוק.

אל תתבונן סביבך. התר את נעליך. השב את הכלבים. השלך את הדג לים. מרק את הקיטינה.

ימים קשים באים. ניסח עיברי: ד.ע.

אינגבורג באכמן, נולדה ב- אוסטריה ב-1926. פירסמה כמה קבצי-שירה שהיקנו לה סמכות רבה. שירתה מורכבת בעיקר מ' אלמנטים של ליריות ואכזיבטי-איאליזם, השוררים בווידיים או-טוביוגרפיים. בשיריה נעזרת באכי מן בחרוז חופשי ובחרוז מקובל, תוך טיפול מתמיד בנושאי ריקנות היקום, החיים ופחיד האדם. יצי רתה מסתכמת בשירים, סיפורת, תסכיתים, ליברטו למוסיקה של הנס ורנר הנוה. עבודת הדוקטו-ראט שלה עסקה בתיידיגה. באכמן חייתה ברומא עד למותה ב-1973.

אינגבורג באכמן
ימים קשים

